

Franc Krnjak

KOČEVARJEV ROD¹

Dr. Štefan Kočevar, zdravnik, rodoljub, mecen Stanka Vraza in pisec strokovnega priročnika za ženske. Rojen v Središču 1808. leta, študiral filozofijo, leta 1834 pa končal na Dunaju medicino. Njegov razširjeni rod je stoletja dajal pečat Središču, tako v ekonomskem kot kulturnem smislu. Simpozij, ki ga je v glavnem priredilo Zgodovinsko društvo Ormož, je bil idealna priložnost za spoznavanje njegovega rodu.

Uvod

Pri raziskovanju Kočevarjevega rodu sem se seveda vprašal, ali bom zmozel prav in dostojno predstaviti rod, ki v Središču živi že več kot dobrih tristo let. Veliko delo pri predstavitvi tega rodu je opravil moj sosed-rojak prof. Božidar Flegerič, ki je ob koncu 19. stoletja spisal lično življenjepisno knjižico v spomin dr. Štefanu Kočevarju.

Doc. dr. Zvonka Zupanič-Slavec na simpoziju o dr. Štefanu Kočevarju. (Foto: Franc Krnjak)

Ob listanju župnijskih matrik, pogled vanje mi je velikodušno dovolil središki župnik g. Drago Avsenak, sem naletel na številne razvejane priimke Kočevar po celotni župniji. Podatkov je bilo tukaj zelo mnogo, vendar premalo, da bi verodostojno sestavil rodovnik. Zatekel sem se v arhiv na Ptuj in v Maribor. Iz zagate mi je v Mariboru pomagal moj mladi prijatelj prof. Ivan Fras. Poiskal mi je željene podatke iz Škofijskega, kot tudi Pokrajinskega arhiva. Pri tem

sem prišel do zanimive ugotovitve pri samem priimku Kočevar. Menda naj bi se vsi prišleki s Kočevskega (Kranjske) pisali po pokrajini ali kraju, iz katerega so prišli, ali pa so jih staroselci poimenovali s priimkom Kranjec, Krajnc ali Kranjc, Kočevar, Bezjak² ipd.

Ob tem delu sem spoznal in ugotovil demografske in zdravstvene razmere tistega časa. V župniji je bilo izredno veliko dvojčkov in celo trojčkov, daleč naokoli ni bilo tako pogostih primerov teh rojstev. Posebno velika umrljivost je bila pri majhnih otrocih in dojenčkih. Naletel sem na družino, ki je imela osem otrok, vsi so umrli takoj ob ali nekaj dni po porodu. Takšnih in podobnih primerov je v matrikah vse polno. Nič drugače ni bilo širše po Štajerski in Kranjski. Doktor Kočevar se je vsekakor zavedal teh problemov. Kot strokovnjak je poznal težave človeške populacije tistega časa in kraja. Navsezadnje je tudi sam okusil strašno spoznanje človeštva, ko so mu umrli otrok, mlada žena in sin v fantovski dobi. Zavedal se je, da kot učen mož in strokovnjak mora nekaj ukreniti. Samo zdravilo, razni zvarci in čaji niso bili dovolj. Ljudi je bilo treba poučiti in prosvetliti. S svojo izdajo poljudno-strokovne knjižice "Slovenska mati" je zadel v tisto bistveno, kar je takrat najbolj mučilo slovenskega človeka.

Najprej je bil Strgar

V času, ko je naš prleški "večni popotnik" Božidar Flegerič izdal lično knjižico v spomin na dr. Štefanu Kočevarju, tako Flegerič, Kočevarjev rod ni od starih-prvobitnih srediških pokolenj ali "zleženikov", kot jih je pisec imenoval. Seveda je od izida spominske knjižice že sto petnajst let (1890), zato je vsekakor prav, da ta rod, ki je prinesel v Središče neko novo kvaliteto in vizijo življenja, prištevamo k središki prvobitnosti. Danes ta rod živi v Središču čez tristo let, ne da bi se izgubil priimek Kočevar. Menda je Kočevarjev prednik Andrej Strgar, po poklicu tkalec, prišel v Središče iz Kočevja kot vojaški begunec v drugi polovici sedemnajstega stoletja. Torej med leti 1650 in 1700. Ob Flegeričevem izidu knjižice "dr. Štefan Kočevar-rodoljub in pisatelj slovenski" je Kočevarjev rod živel tod že dolgih dvesto let, vendar

¹ Rodoslovni oris Kočevarjevega rodu - prispevek na simpoziju ob odkritju spominske plošče v Središču ob Dravi, 9. april 2005.

² Vsekakor so ti prišleki iskalcji boljšega življenja ali vojni begunci imeli tehtne razloge, da so zamolčali svoj pravi priimek, ki bi jih lahko izdal.

ga Središčani takrat, po razumevanju piščevega zapisa, niso imeli za avtohtonega. Prav gotovo je predhodnik Kočevarjev prišel v Središče po veliki moriji kuge leta 1645, ki je tako kot skoraj štirideset let pozneje, še posebno trg Središče, močno zdesetkala. Takrat so bili vsakršni rokodelci dobrodošli, saj so zapolnili vrzeli v tistih obrteh, ki so umrle skupaj s prebivalcem. V tem času so izumrli takratni pristni središki priimki, ki se danes med prebivalci več ne pojavljajo. Zaradi opustelih posestev in praznih hiš so pričeli Središče naseljevati prišleki iz Medjimurja, današnjega Prekmurja, in okoliških krajev³. Zaradi strogosti pri priseljevanju in pridobitvi trških pravic ter s tem pridobitve svobode bivanja in gospodarjenja so se prišleki navadno poročali z vdovami, ki so že imele posestvo in takšen status. Posebno večji obrti, tiste ki je je primanjkovalo, so dobili od magistrata privolitev zelo hitro. Takšno stanje pa je Središču prinašalo nove šege in navade, priimke ter vnašalo v trg posebnosti, ki so jim bile prej tuje, toda te se v trgu niso popolnoma obdržale, temveč so se stopile s prvobitnimi. Andraž Strgarju, Kranjcu s Kočevskega, je ravno prav prišla vdova po središkem tkalcu Marija Lovrenčič. Zato ni bilo težav, da ostane tukaj, se poroči, ustvari družino in nadaljuje z obrtjo in s kmetovanjem⁴. V začetku je Andraž prevzel ženin priimek, pa tudi en otrok je bil vpisan v matično knjigo s takšnim priimkom. Strgarja, po imenu so tržani pozabili, kajti vsi so ga klicali po rojstnem kraju Kočevju - Kočevar, kar je v Središču bilo, včasih je tudi danes, nekaj posebnega, da so si med seboj radi dajali domača imena ali "cone", včasih tudi žaljive.

Rodoslovni oris

Kočevarjev rod se je pozneje silno razmnožil. Z vdovo Marijo Lovrenčič je imel Andraž Kočevar troje otrok: najstarejša je bila Helena, ki se je poročila z Matjažem Svedrom, dve leti mlajši je bil Ivan, rojen 1698. , poročen dvakrat, prvič z Doro Plepelec⁵ in drugič z Ano Solar. Obe sta bili iz Središča. Tretjerojeni otrok je bil Jožef (1728)⁶. Za boljše razlago in raziskovanje Kočevarjevega rodu je prav Jožef (1728) najpomembnejši, ker je nadaljnji nosilec priimka, saj je brat Ivan (1698) imel v prvem zakonu

hčer in prav tako iz drugega hčer. Najstarejša Helena (1696), poročena Sveder, v zakonu ni imela otrok.

V Jožefovem (1728) zakonu z Uršo Fučak⁷ so za nas pomembni trije potomci: Miklavž Kočevar, roj. 1750. leta, ded dr. Štefana Kočevarja, ki je ostal na domovini, Dora Kočevar, roj. 1757, poročena Mikolič, in Mihael Kočevar, roj. 1766. leta, poročen z Doro Modrinjak. Mihael je gospodaril na Bregu pri kapeli.

Prvi del Kočevarjevega debla izhaja od Mihaela Kočevarja (1766), Jožefovega sina (1728), in Urše Fučak - Mihael (1766) vzame za ženo Doro Modrinjak, sestro duhovnika in pesnika Štefana Modrinjaka, danes s Poštne ulice 3. V zakonu se jima rodi troje otrok: *Helena* (1799), *Ana* (1795) in *Matjaž*.

Seinkovičeva veja:

Prva, zgoraj omenjena Helena (1799), se poroči z Ivanom Seinkovičem (1794), sodarjem, gostilničarjem in dolgoletnim središkim županom. Danes je na tem mestu hišna Slovenski c. 83. V tem zakonu se Heleni, roj. Kočevar, in Ivanu Seinkoviču rodi sedem otrok: Andraž (1820), Matjaž (1823), umre mlad, Helena (1826), umre mlada, Marija (1829), por. Dečko, Franc (1832), duhovnik na avstrijskem Štajerskem, Tomaž (1834), in Ana (1837). Seveda so za Središčane pomembni trije iz Seinkovičevega rodu, zato bodo tukaj omenjeni: Andraž (1820), Tomaž (1834) in Ana (1837), poročena Ozmec.

Najstarejši sin Andraž Seinkovič (1820) se poroči in priženi k Uršuli Košar. V zakonu so se jima rodili trije otroci, vendar so vsi kmalu umrli, tako da je posestvo ostalo brez naslednika⁸. Po poklicu je bil sodar, nekaj časa tudi trški župan in poštar.

Andražev brat Tomaž Seinkovič (1834-1893) vzame v zakon Marijo, roj. Jakl (1837-1921), in ostane kot

⁷ Morda Vučak. Ta priimek še najdemo v središki okolici.

⁸ M. Slekovec, Kapela ŽMB in njen rožni venec 1902, 115. To hišo (danes Slovenska c. 20), ki je "Pod čapljami", na novo zgradita Andraž in žena Uršula. Po njuni smrti posestvo "Pod čapljami" podeduje njegov brat Tomaž, po njegovi smrti l. 1893 pa podeduje hči Marija Seinkovič (1868), ki je poročena z Antonom Kosijem iz Godemarcev, nadučiteljem, mladinskim pisateljem in skladateljem v Središču. V zakonu imata tri hčerke: Marijo, por. z dr. F. Schornom, in drugič z avstr. častnikom Liebezeitom, Antonija, por. Moškon, ima sina Dušana, znanega ljubljanskega arhitekta, pozneje pa je poročena s prof. Martinom Kojcem, pomembnim psihologom in parapsihologom. Rafaela se je poročila z dr. Matkom Zorjanom, nekdanjim državnim tožilcem v Mariboru, doma iz Šalovcev. Njun potomec-vnuk je znani pisatelj Lev Detela, ki živi in deluje na Dunaju.

³ Fr. Kovačič, Trg Središče 1910, 192-194.

⁴ Andraž Strgar vzame v zakon vdovo po možu, ki je bil prav tako po poklicu tkalec. (B. Flegerič, dr. Štefan Kočevar, 1890, 10.)

⁵ Priimek Plepelec je med najstarejšimi v Središču.

⁶ Skoraj nemogoče je, da bi bil najmlajši sin Andraža Jožef, mlajši od brata in sestre trideset oz. dvaintrideset let. Ali pa! Se je Flegeriču v zapis o letu rojstva prikradla napaka?

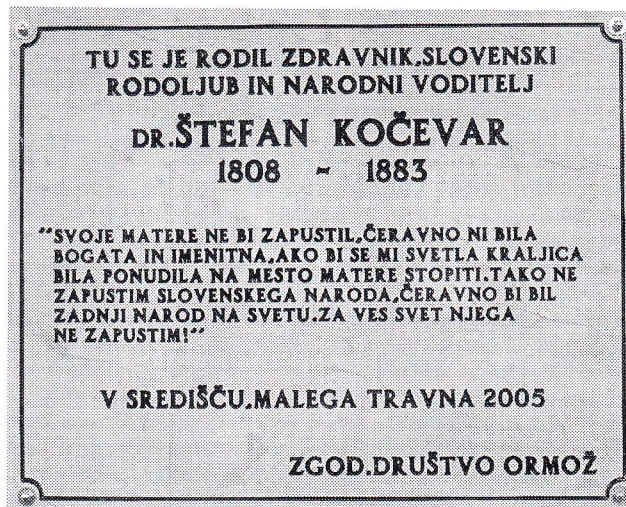
najmlajši sin na domačij, danes na Slovenski c. 83. Za čas svojega, sicer kratkega življenja, je bil Tomaž Seinkovič vodilna in zaslužna osebnost takratnega trga. Uspešen in marljiv v gospodarstvu si je pridobil velik ugled in premoženje. Bil je dolgoletni načelnik krajnega šolskega sveta in glavni pobudnik in organizator pri zidanju nove šole v Središču. Pri umestitvi parcele za novo šolo je bil trd boj z nasprotniki, ki so želeli, da se nova šola zgradi na Grabah, tam kjer je že stala stara. Vendar je s sebi enako mislečimi uspel postaviti šolo v Središče "Pod čaplje". Pri tem si je nakopal mnogo sovraštva. Daroval je tudi celotno vsoto denarja za nakup novih Brandlovih orgel za središko kapelo, vendar se "veličastne zadonitve njih ni učakal". Ob stoti obletnici postavitve teh orgel leta 1994 je bila v kapeli zelo lepa kulturna prireditev s poudarkom na družini Seinkovič.

V zakonu z Marijo, roj. Jakl, so se jima rodili štirje otroci. Trije so umrli v mlajši življenjski dobi, tako da je ostala samo hčerka Marija (1868), poročena z Antonom Kosijem iz Godemarcev.

Ana (1837) se je poročila z Jakobom Ozmeccem iz Obreža. Na trdni kmetiji sta se jima rodila sin Jožef, poznejši duhovnik, leta 1909 izvoljen v deželni zbor ormoško-ptujskega volilnega okraja⁹, nazadnje ljutomerski dekan, in Marija z redovnim imenom Inocencija¹⁰.

⁹ Fr. Kovačič, Trg Središče 1910, 249.

¹⁰ Inocencija je bila prednica šolskih sester na Grabah pri Središču, v hiši, ki je bila last domačina kanonika Martina Dogše (1861-1931). Martin Dogša kupi l. 1907 hišo, h. št. 43, od sosedu Matije Štambergerja (Hišno štev. 43 sta imeli obe hiši, danes h. št. 18 in 19. V zgornji, h. št. 18 sta, stanovali kanonikovi sestri in pozneje M. Bedjanič, v spodnji, h. št. 19, po šolske sestre.) in jo prepusti svojima sestram Julijani (1854) in Mariji (1860). Prva umre leta 1920, druga pa leta 1935. Tik pred smrtjo sestre Julijane (1854) hišo št. 19 naselita dve šolski sestri iz Maribora, katerima je bila prednica Inocencija Ozmec (S krstnim imenom Ana, roj. 1874. leta v Obrežu. Njen oče je bil Jakob Ozmec, kmet, in mati Ana Seinkovič iz Središča, najmlajša hčerka Ivana Seinkoviča in Helene, roj. Kočever. Danes je lastnik te hiše v Obrežu Anton Borko, Obrež 74. Po drugi sv. vojni je bil v tej hiši KLO.) - s. Joahima otroška vzgojiteljica, s. Evstahija pa kuharica. V istem letu (1920) izroči tem sestram svojo hišo s posestvom v Središču, h. št. 136, Marija Dogša (1872) (Ta ni ista Marija Dogša, kot je opisana zgoraj, torej sestra kanonika M. Dogše.) ter odide k šolskim sestram v Maribor. Sestre iz Grab posestvo v Središču, h. št. 136, prodajo ključavničarju Avgustu Ivanuši, danes Prečna ul. 3, in z izkupičkom nameravajo narediti na Grabah gospodinjstvo šolo ali vsaj tečajje. Ker ta ideja propade, to

Spominska plošča dr. Štefanu Kočeverju, odkrita aprila 2005. (Foto: Franc Krnjak)

leto ob vseh svetih preselijo semkaj otroški vrtec iz Središča, ki je deloval v stavbi Izobraževalnega društva (danes Slovenska c. 26), vodila ga je posvetna vzgojiteljica. Vrtec je deloval v Središču leto in pol brez plačila najemnine. Oster nasprotnik vrtcu na Grabah je bil dr. Josip Tavčar, zdravnik, iz nasprotnega političnega tabora.

Kmalu po oživitvi vrtca (1921) pride do nesoglasja med kanonikovo sestro Marijo Dogša (1860) in Marijo Bedjanič (1900) (Marija Bedjanič, por. Črnčič (1900-1965), je bila najmlajša sestra Andreja Bedjaniča iz Obreža, h. št. 63, sedaj 71, župana in tajnika Koroščeve SLS in tudi sestra duhovnika Jožefa Bedjaniča (1889-1915). Ker v zakonu z J. Črnčičem nista imela potomcev, sta po njeni smrti posestvo dedovala mož Jožef in brat Ivan-Vanček Bedjanič iz Obreža.), s katero Marija Dogša, po smrti svoje sestre Julijane, živi v skupnem gospodinjstvu, na eni strani, in s šolskimi sestrami na drugi strani. Prepiri so postali tako ostri, da so se konec decembra 1923. leta šolske sestre preselile v Maribor, Marija Bedjanič pa se tik pred odhodom šolskih sester v Maribor poroči z Josipom Črnčičem (1899) iz Djudjevca na Hrvaškem. Po smrti kanonikove sestre Marije (1860-1935) zakonca Črnčič podedujeta obe hiši in posestvo (Črnčičevo posestvo nato vzameta v zameno za preužitek Tomek in Ivanka Ivančič.). Spodnjo hišo, št. 19, kupi leta 1956 Metod Zemljič in v njej uredi zasebno pekarno (Metod Zemljič je bil zelo dober obrtnik, pri katerem se je izučilo več dobrih pekov. Rojen je bil Kuršincih pri Mali Nedelji. Tudi sicer je bila ta družina humana do ljudi.). Po smrti Marije Zemljič, roj. Waethersbach (1902-1971), se mož Metod znova poroči z Ano Kos s Koga, kjer tudi živi. Pekarsko obrt s hišo vred vzame v najem pekovski mojster Julij Herceg iz Varaždina. Po Hercegovi smrti dediči pokojnega Metoda Zemljiča hišo z obrtjo vred (l. 1. 1981) prodajo peku Ivanu Vidoviču iz Medjimurja. Ta ima nekaj časa uspešno obrt, nato jo opusti.

Plepelčeva veja:

Hči Mihaela Kočvarja (1766), Ana, roj. 1795. , se poroči k Andražu Plepelcu, s katerim si so skoraj v sosedstvu. Zelo stara središka rodovina, iz katere prihaja tudi Dora Plepelec, ki jo je vzel v zakon pred približno stotimi leti daljni sorodnik Ane Ivan Kočvar (1698). Ana Kočvar, por. Plepelec (1795), je babica Jožefa Plepelca, duhovnika pri Sv. Emi v Mestinjah.

Kočvarjeva veja na Bregu pri kapeli. Ta je izumrla v priimku:

Matjaž (?), sin Mihaela Kočvarja (1766) in Dore, roj. Modrinjak, se poroči k sosedu na Breg, k Polancu. Z ženo Ano, roj. Polanec, imata hčer Marijo Kočvar, ta se je poročila z Blažem Klemenčičem iz Vitana¹¹.

Drugi del debla je hči Jožeta Kočvarja (1728) in Urše Fučak - Dora (1757), ki se je poročila z Mihaelom Mikoličem iz trga. V tretjem, poznejšem kolenu, priimek Mikolič v Središču izgine, kri se nadaljuje v priimku stare središke rodovine Šavora, ki je še danes številna.

Tretji del debla Kočvarjev je Miklavž Kočvar (1750-1832). Iz tega dela debla izhaja, vse do današnjih dni, priimek Kočvar. Miklavž Kočvar (1750) je vzel v prvi zakon Uršo Benc, s katero je imel troje otrok, med njimi sina Miklavža (1782), očeta dr. Štefana Kočvarja, Heleno, ki je umrla v otroški dobi, in Ano (1778), prvič poročeno Ledinjak in drugič Hedžet. Drugi zakon z Barbaro Bendl je bil brez otrok. Ta rod Kočvarjev je bil še posebej spoštovan v Središču, saj sta bila oba Miklavža, oče in sin, dolgoletna središka župana¹². Oče dr. Štefana se je menda tudi nekaj šolal, kar je nedvomno vplivalo na mladega Štefana¹³.

Sin Miklavž Kočvar (1782) ostane naslednik Kočvarjevega posestva (danes na Slovenski c. 54 - Jakl) in se poroči z Ano Muhl. V zakonu se jima je rodilo devet otrok:

A) Rozalija (1803), umrla v starosti dveh let.

- B) Janez (1806), prav tako umrl star eno leto. Tretjerojeni je bil
- C) Štefan (1808).
- D) Matjaž (1811).
- E) Janez-Ivan (1813).
- F) Helena (1815).
- G) Marija (1819).
- H) Ana (1821).
- I) Alojzija (1825).

Sedaj najstarejšemu sinu (C) Štefanu je odločeno, da ga oče Miklavž pošlje v šolo. Po mariborski gimnaziji je v Grazu uspešno končal filozofijo ter se leta 1829 vpisal na medicino na Dunaj. Po končanem šolanju je pričel z zdravniško prakso v Celju in kmalu za tem s službo v Podčetrtku, v Celju pa se poroči. V zakonu s Karolino Eisel, pl. Eiselsberg, ki je tri leta po poroki umrla, se jima rodita dve hčerki, Ljudmila, roj. 1838. leta, in Ema Frančiška, roj. 1840. leta. Ta umre v starosti dveh let. Ljudmila se poroči z geologom in lastnikom rudnika premoga Ivanom Žužo. Ivana Žužo najdemo pozneje s svojim tastom, dr. Kočvarjem kot ustanovitelja Narodne čitalnice v Celju¹⁴.

Dr. Kočvar se na prigovarjanje svojega prijatelja Stanka Vraza ponovno poroči. Za novo življenjsko sopotnico si vzame Terezijo Koller, s katero imata pet otrok:

Julijo (1845), ki se poroči z žel. uradnikom v Grazu, Štefana (1846), pravnika in vnetega rodoljuba, ki je umrl v mladeniški dobi, Josipa (1848), ki je šel po očetovih stopinjah in je bil zdravnik v Celju, Frančiško (1850), poročeno s sodnikom v Rogatcu, in Terezijo (1854), poročeno z dr. Josipom Serncem¹⁵.

Dr. Josip Sernec je bil znani slovenski odvetnik in rodoljub. Pri njem je bil v začetku svoje uspešne in bogate odvetniške ter politične kariere zaposlen središki rojak dr. Ivan Dečko. Dr. Sernec je vodil Narodno čitalnico v Celju polnih petdeset let¹⁶. S

¹¹ Blažu in Mariji Klemenčič, roj. Kočvar, se v zakonu rodi pet otrok: sin Jakob, ki po smrti zapusti svoje posestvo kuratoriju za ustanovitev kmet. in gosp. šole, hči Jožefa, por. Šoštarich, hči Marija in sin Ivan umreta v otroški dobi in hči Rozalija, ki se poroči v Razkrižje. V začetku devetdesetih letih 19. stol. predata posestvo sinu Jakobu, sama pa se odselita na Vitan. Vitansko posestvo podeduje hči Jožefa in se kmalu za tem poroči s Francem Šoštarichem iz Hrastja-Mote, bivšim kočijažem knezoškofa Jakoba Misije v Ljubljani, ki je pozneje postal kardinal.

¹² Fr. Kovačič, Trg Središče, 1910, 427-428.

¹³ B. Flegerič, dr. Št. Kočvar, 1890, 12.

¹⁴ B. Goropevšek, Narodna čitalnica v Celju, 2003.

¹⁵ B. Flegerič, dr. Št. Kočvar 1890, 17, 18.

¹⁶ B. Goropevšek, Narodna čitalnica v Celju, 2003. Sin dr. Josipa Sernca Gvidon Sernec, doktor prava, se poroči z Marijo-Marico Podgorelec iz Šalovcev pri Središču. V zakonu imata troje otrok: Zvonimira, Terezijo, por. Maire, in Gvidona. Marijina-Maričina sestra Terezija ostane doma v Šalovcih, poroči se s štirinajst let mlajšim Alojzijem Šenekerm, mlinarjem iz Svečine (Špičnik). Šeneker je sodeloval z nemškim okupatorjem in je bil zato ob koncu vojne aretiran in usmrčen. Hišo in posestvo je nova oblast zaplenila.

Sernčevimi potomci se v Celju konča zadnji rod dr. Štefana Kočevarja.

(D) Matjaž (1811) živi po vsej verjetnosti neporočen pri svojem nečaku Lovrencu (1840) v Obrežu. Pri njem je zapisan kot član družine. Umrli leta 1894.

Z (E) Janezom- Ivanom¹⁷ (1813) se v Središču nadaljuje trden Kočevarjev rod. Ivanu oče Miklavž po svoji smrti dodeli posestvo. Ivan si izbere za ženo Marijo Ozvald, teto očeta dr. Karla Ozvalda.

V zakonu se jima rodijo Franc (1838), vinski trgovec in dobrotnik središkega trga. Živel in umrl je v Mariboru.

Lovrenc (1840) se poroči v Obrež k Mravljakom. V zakonu z Marijo Mravljak (1849) ima šest otrok. Najstarejši sin Ivan (1869) ostane doma, se poroči in z ženo Ano, roj. Štamberger (1869), imata trinajst otrok, šest jih umre v mladi življenjski dobi. Julijana (1876), predzadnja hči Lovrenca in Marije, gre služiti v Središče k stricu Mihaelu, ker ta nima potomcev. Danes na tem posestvu gospodari Lovrenčev prapravnuk Marko Kočevar, Obrež 93.

Mihael (1846) je poročen v sosesčini z Ano Zadavec, s katero pa v zakonu nimata potomstva, zato vzameta za svojo naslednico nečakinjo Julijano Kočevar (1876), hčerko Lovrenca Kočevarja, ki se je poročil z Mravljakovico v Obrežu. Julijana se poroči z Andrijo Halužanom iz Varaždina, usnjarjem, ki tukaj odpre usnjarstvo obrt. V zakonu imata dve hčeri, Marijo, ki umre takoj po rojstvu 1905. leta, in Terezijo (1912). Ta ostane doma na posestvu in se poroči z Ivanom Cverlinom iz okolice Šmarja pri Jelšah. Danes je gospodar tega posestva Lovrenčev prapravnuk Ivan Cverlin, najmlajši, na Slovenski c. 62.

Katarina (1842) je ostala doma na posestvu na Kočevarjevi domovini. Ostane neporočena, vendar ima nezakonsko hčer Jožefo Kočevar (1876). Ta se poroči s sosedom Karlom Wennigerholzem, barvarjem. V zakonu se jima rodita dve hčeri: Balbina, ki se poroči s prof. Franom Aličem, s katerim imata sina Franca Aliča, znanega ptujskega odvetnika, hčerki Vido Alič, ki jo nacisti čisto ob koncu vojne ustrelijo kot talko, in Milojko Alič, poznejšo ptujsko knjižničarko.

Druga hči Štefica se poroči z Josipom Ostapovičem, nekdanjim rez. poročnikom, roj. v kraju Laskovce v Galiciji. V zakonu sta imela dve hčerki - Sonjo in Vero.

Po smrti Jožefe (1876) podeduje posestvo s hišo (pradomovina Kočevarjev, Slovenska c. 54) hči Balbina, ki jo nato leta 1946 proda sosedu Francu in Mariji Jakl, hčerki Štefici pa starši kupijo za doto hišo - sedaj na Slovenski c. 64. Obe družini živita pozneje v Ptuj.

Elizabeta (1853) se poroči v Ivanjkovce k Petovarjevim. Z možem Leopoldom, ki je skrben gospodar, si ustvarita lepo premoženje in ugled. Prav tako njun sin Lovrenc, ki je v času nastanka kraljevine Jugoslavije narodni poslanec v Beogradu¹⁸.

Ivan (1858), najmlajši sin Ivana Kočevarja in Marije, roj. Ozvald, je najpomembnejši v rodu Kočevarjev v Središču. Poroči se na Breg k Šinku, kjer kasneje zgradi poslopje, v Središču imenovano Kočevarjeva vila¹⁹. Z očetom Ivanom (1813) sta bila politično na nasprotnih bregovih. Prvi na konzervativni strani, sin Ivan pa je bil središki liberal²⁰. Dve leti pred smrtjo starega župana Ivana (1813) središki občinski "zastop" leta 1894 pod županovanjem sina Ivana (1858), ki je župan v letih 1886 do 1888 in 1892 do 1897, sprejme ponovni sklep o slovenskem uradovanju. Bil je tudi od leta 1902 do 1909 deželni poslanec in soustanovitelj središkega Sokola 1911. leta. Umre čez dve leti, leta 1913, žena Julijana pa 1927. leta.

V zakonu z Julijano Šinko so se jima rodili trije otroci: Marija (1881), poročena z Ivanom Miklom, poštnim oficialom v Grazu. V zakonu se jima je rodila hči Marta, ki se poroči v Beograd, pri njej pa tudi živi mati Marija. Ivan (1888) je bil bančnik v Mariboru,

¹⁸ Prav njemu gre zasluga za izgradnjo železniške proge Ormož - Ljutomer. Proga je bila slovesno odprta 1924. leta. Njegova hči Milena Petovar, poročena Berce, je bila ustreljena leta 1942.

¹⁹ Ta stavba je, poleg nekaj podobnih gradenj v Središču tistega ali poznejšega časa, najiminenitnejša. Ta in nekaj podobnih zgradb v Središču (Šarovo, sokolski in orlovski dom, šola, Hranilnica in posojilnica, občinska zgradba ipd.), so vzele trgu popoln in tipičen panonski navdih ter mu dale novo kvaliteto, ki je povezana z blagostanjem.

²⁰ "Slovenski značaj se je tudi tukaj začel prikazovati - nesloga. Prvi, ki so okrajnemu zastopu (ormoškem- op. avtor) napovedali boj, so bili Središčani. Marsikateri izmed tedanjih volilcev se še spominja mučnega prizora, ko je glasoval sin proti očetu... A stari župan Kočevar vendar ni krenil na pot svojega sina". Dr. Ivan Geršak, Ormoški spomini.

¹⁷ Ivan Kočevar je bil poročnik v središki nacionalni gardi, ki je bila ustanovljena v burnem letu 1848 in bi morala Središče braniti pred madžarskimi vpadi. Osemdeset gardistov se je ob Perzelovem prehodu skozi Središče poskrilo, ko je Madžar šel napadati avstrijskega Nugenta nad Lento pri Ormožu, zato jih je pozneje takratna oblast razpustila (Podroben opis napada glej v Zgodovinskih zapisih-glasilu Zg. dr. Ormož, let. 1, št. 1).

poročen z Ano Ilger, imel je hčer Anico. Franc²¹ (1886) je bil naslednik Kočevarjevega posestva. S pristno žilico trgovca in poslovneža si je pozneje pridobil lepo premoženje. Pri desni politični opciji v Središču ni bil priljubljen. Po koncu 1. svet. vojne, ker je bil liberalnega duha, so mu nasprotniki obesili etiketo vojnega dobičkarja. Med vojno ni bil vpoklican na fronto, je pa v tem času delal pri oskrbovanju z dobrinami za vojsko. Bil je dobrosrčen človek z močnim socialnim čutom. Rad je pomagal revežem, raznim društvom, pa tudi cerkvi. Bil je pobudnik in mecen pri izgradnji sokolskega doma leta 1921 in do svoje smrti starosta središkega Sokola. Njegova posebnost je bila, da je bil vsako leto desetim središkim dojenčkom boter (kum) pri krstu, prav tako desetim dečkom in deklicam boter pri birmi. Bil je tudi boter pri birmi svoji poznejši ženi Anici Ivanuša, s katero se je že "priletel" fant pri štiridesetih, leta 1926, poročil. V zakonu sta se jima rodila dva sinova, Franc in Boris. Boris je bil znani mariborski gledališki igralec, Franc pa se je zaposlil kot ekonomist na Ptuj. V najrosnejši otroški dobi, leta 1932, jima umre oče Franc. Mlada vdova ostane sama s težavami, ki jih je prinesla svetovna gospodarska kriza. Takoj po vdoru Nemcev je bila družina izseljena v Srbijo-Prijevor, srez Ljubić. Kmalu po vojni pa nova oblast nacionalizira še tisto, kar je ostalo od predvojne gospodarske krize. Središki rod Kočevarjev se danes nadaljuje z njegovima vnukoma Borisom ml. , odvetnikom, in s Samom. Oba živita z družinama v Središču.

(F) Helena Kočevar (1815) se je poročila z Jožefom Klobučarjem iz Središča. Rodi se jima sin Anton (1849), ki je bil okrajni sodnik in svetnik v Ljubljani.

(G) Marija Kočevar (1819) ima v zakonu z Jožefom Modrinjakom, bratom Slomškovega dvornega kaplana in pozneje ptujskega prošta Matije, štiri otroke. Zadnji sin Marije in Jožefa Ivan Modrinjak se poroči z Rozalijo Kočevar²², s svojo sestrično, ki kmalu po

porodu, leta 1890, z otrokom vred umre.

(H) Ana (1821) se poroči v Središče z Matijo Baumanom sinom Marka Baumana in Neže, roj. Praprotnik. (I) Alojzija (1825) se poroči z zdravnikom Andre in se preseli v Šmarje pri Jelšah, kjer ima mož ordinacijo.

To pa še zdaleč ni popoln rodovnik Kočevarjevega rodu, ki mi ga v tem trenutku ni uspelo popolnoma sestaviti. Pri iskanju sorodstvenih povezav so se mi odpirala imena Kočevarjev, ki so porušila vsa moja raziskovanja do sedaj. Primer dveh enakih imen Ane Kočevar. Ana Kočevar (1821), poročena Bauman, in Ana Kočevar (1822), poročena z Mlinaričem iz Obreža, po domače s Hrastom. Pri drugi Ani je popravljen dan rojstva, ki bi lahko nekoga nevede zavedel, da je to ena in ista oseba, sorodstva pa mi ni uspelo razvozlati. Do današnjega časa sta se obdržali dve trdni Kočevarjevi rodovini - ena v Središču in druga v Obrežu. Skratka, nekdanj ena številčno najmočnejših srediških rodovin se je do danes močno "izrodila".

Povzetek

Razvejan Kočevarjev rod je prišel s Kranjske, izvira iz rodu Andraža Strgarja iz Kočevja, ki se je kot vojni begunec zatekel v Središče v drugi polovici sedemnajstega stoletja. Poročil se je s tržanko in si tako pridobil vse pravice in dolžnosti, ki pripadajo tržanu. V Središču je bil tem bolj zaželen, saj je bil rokodelec tkalskega poklica. Po navadi so v tistem času trgi radi sprejemali za svoje prebivalce učene ljudi kakšnega poklica, ker je pred tem tukaj, še posebno v Središču, močno razsajala kuga. Z Andražem se je Kočevarjev rod v Središču močno razmnožil. Kočevarji so bili v Središču nekaj posebnega. Bili so delavni, pridni, podjetni in razumni. Prednike Štefana Kočevarja najdemo kot večletne središke župane. Tudi Štefanov oče je bil župan, bil je zelo pismen človek. Štefanov oče Miklavž Kočevar se je poročil z Ano Mihal, s katero sta imela devet otrok. Tretjerojeni je Štefan, ki ga je oče ves ponosen poslal v šolo zdravilstva. Že leto po končanem študiju je Štefanov oče umrl. Bil pa je srečen in ponosen na sina Štefana.

Kočevarjev rod se je namnožil po vsem Središču in okolici. Tako je prisoten v mnogih znanih srediških in drugih družinah: Plepelčevi, Seinkovičevi, Modrinjakovi, Ozmečevi, Halužanovi, Štambergerjevi,

²¹ Franc Kočevar je podpisal poroštvo za bančni kredit svojemu bratu Ivanu. Ker je posojilojemalec kmalu nato bankrotiral, je banka zasegla bratovo premoženje, ki ga je zastavil v poroštvo. Tako mu je banka zasegla hišo-vilo na Bregu. Družina se je nato preselila v svojo drugo hišo v bližino železniške postaje. V soseščini je imel Kočevar tudi žago. Po smrti F. Kočevarja l. 1932 je banka zasegla tudi to hišo z žago vred. Žena Anica, z dvema otrokoma, se je nato preselila v tujo hišo, nekdanjo žrebčarno, nasproti Sokolane. Od tu so Kočevarje leta 1941 izgnali nacisti v Srbijo. Po vrnitvi iz izgnanstva, l. 1945 je Anica Kočevar kupila od svakinje Marije Mikl hišo v Šolski ulici, kjer še danes prebivajo Kočevarjevi.

²² Rozalijina sestra Ana Kočevar (njuna starša sta bila Ivan Kočevar in Katarina, roj. Ploh. Iz matrik ni razvidno,

kateri Ivan Kočevar je njen oče) se je poročila s Tomažem Dovečarjem iz Središča, danes na Slovenski c. 41. Ta rod se je obdržal vse do današnjega dne, vendar je nastal nov priimek - Štamberger.

Petovarjevi itd. Štefan se je poročil v Celju, njegov rod pa so oplajali znani priimki Žuža in Serneč.

Med vojno je dal pomemben pečat Središču zadnji veleposestnik Franc Kočever, soustanovitelj središkega Sokola in njegov dolgoletni starosta. Tako kot njegov ded in oče je tudi on rad pomagal središkemu trgu, še posebej revnim ljudem. Danes je Kočeverjevega rodu v Središču le za peščico, trden rod je tudi v sosednjem Obrežu.

Literatura:

- Dr. Ivan Geršak, Ormoški spomini, 1902.
- Fr. Kovačič, Trg Središče, 1910.
- Božidar Flegerič, Dr. Štefan Kočever-rodoljub in slovenski pisatelj.
- Mag. Brane Goropevšek, Narodna čitalnica v Celju 1862-1927.

Franc Krnjak

KATASTRSKA OBČINA VODRANCI

Večina katastrskih občin obsega le tista zemljišča, ki spadajo pod eno vas ali naselje. Tu in tam pa se še najdejo primeri, da sta dve vasi v eni katastrski občini, povrh pa sta še ti dve vasi vsaka v svoji krajevni skupnosti, kakor tudi župniji. Ena izmed takšnih je tudi KO Vodranci, kogovske krajevnost skupnost in iste župnije, v katero spada vas Godeninci, ki je v krajevni skupnosti Središče in tudi v središki župniji.

Uvod

Z osamosvojitvijo Slovenije in menjavo političnega sistema so nastala tudi nova stanja pri političnih ureditvah novo nastalih občin, tam kjer so se pač velike ali večje občine razbile. Z novo ureditvijo države pa je bilo treba zamenjati ali dopolniti vrsto zakonov, uredb itd., ki niso ustrezali sodobni družbeno-politični ureditvi. Največ vroče krvi je nastajalo tam, kjer so določene teritorialne enote spadale pod eno politično občino, ekonomsko ali drugo upravo s takšno enoto pa je imela sosednja politična lokalna uprava. V mislih imam ustanovitev novoustanovljenih lovskih družin, ki so se organizirale po teritorialnem principu. Z novim Zakonom o divjadi in lovstvu pa so se tudi spremenile lovne površine, Zakon nalaga zanje minimalno površino lovišča-teritorija, s katerim gospodarijo.

- Svet med Muro in Dravo, 1968. Urednik prof. Viktor Vrbnjak.
- Ivan Najžer, Trg Središče - zgodovinski podatki za čas od 1910 do zaključka 2. svetovne vojne. Hrani ZAP Ptuj.
- Ormož skozi stoletja, V. 2005, Ustanova J. Klemenčiča - avtor F. Krnjak.
- Fran Rakuša, Domožnanstvo ormoškega okraja, 1886

Viri:

- Status animarum, župnija sv. Duha na Grabah, Središče.
- Župnijska kronika sv. Duha na Grabah, Središče.
- PAM Maribor
- Škofijski arhiv Maribor.
- Zgodovinski arhiv Ptuj.
- Anton Jurjaševič st., Središče.
- Ivan Petovar, Strezetina-Ivanjkovci.

Zgodovinska dejstva:

"Katastrska občina je temeljna teritorialna enota za vodenje zemljiškega katastra. Praviloma obsega površine, ki pripadajo lastnikom ene vasi"! (Veliki splošni leksikon DZS).

In kako je prišlo do tega, da spada pod KO Vodranci vas Godeninci?

Če pogledamo dvesto in nekaj let nazaj, ugotovimo, da je vas Vodranci spadala pod središko župnijo¹. Z ustanovitvijo samostojne podružnice ali kuracije sv. Bolfenka na Kogu pa so leta 1788 Vodrance iz središke župnije izločili in jih pripojili k novonastali župniji, vendar s pogojem, da se središki župnik v Vodrancih ne odpoveduje nabirke (Fr. Kovačič, Trg Središče, str. 111). Ob nastanku katastra 1849. leta in posledično s tem nastanka katastrskih občin priključijo vas Godenince k Vodrancem, saj so bili Godeninci manjši po obsegu kot tudi po prebivalstvu. Takšen primer se še najde kje v današnji občini Ormož.

¹ Jakobov sin Luka Sekelj, ormoški graščak, je 1515. leta povečal cerkev Sv. Duha na Grabah, kmalu za tem pa je ustanovil neodvisno župnijo, ki je obsegala Središče, Grabe, Obrež, Šalovce, Godenince in Vodrance (Adrijance). Vir: M. Slekovec – Kapela ŽMB v Središču, str. 18.